

Cần Thơ trong trận quyết chiến chiến lược Mùa Xuân năm 1975

Thanh Ngọc

Cách đây 46 năm (30/4/1975 - 30/4/2021), dưới sự lãnh đạo của Đảng, bằng cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân năm 1975, nhân dân ta đã kết thúc thắng lợi cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước; hoàn thành sự nghiệp giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Hòa theo dòng chảy của thời gian, tháng Tư lại đến với bao cảm xúc dâng trào, ký ức hào hùng về những ngày tháng Tư lịch sử luôn sống trong tâm thức mỗi người dân Việt Nam nói chung và nhân dân Cần Thơ nói riêng.

Thời cơ đã đến

Ngược dòng lịch sử, ngày 29/3/1975, Thường vụ Trung ương Cục miền Nam ra Nghị quyết đặc biệt số 15 về chủ trương giải phóng hoàn toàn miền Nam. Nghị quyết nêu rõ nhiệm vụ trực tiếp khẩn cấp của các Đảng bộ là: “Động viên toàn Đảng, toàn quân, toàn dân tập trung cao nhất mọi sức mạnh tinh thần và lực lượng của mình, phát huy cao độ sức mạnh tổng hợp ba mũi giáp công, ba thứ quân, ba vùng, vùng lên tổng công kích, tổng khởi nghĩa, nhanh chóng đánh sụp đổ toàn bộ ngụy quân, ngụy quyền giành lại toàn bộ chính quyền về tay nhân dân với khí thế quyết liệt, thần tốc, táo bạo và quyết giành toàn thắng, giải phóng xã mình, huyện mình, tỉnh mình và toàn miền Nam”.

Ngày 14/4/1975, Bộ Chính trị quyết định mở chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử “Một chiến dịch tiến công hợp đồng binh chủng quy mô, có kết hợp với nổi dậy của quần chúng kết thúc chiến tranh. Đó là chiến dịch quyết chiến chiến lược lịch sử”.

Ngày 15/4/1975, Thường vụ Trung

ương Cục miền Nam đã có Điện văn số 438 gửi đến các Khu ủy và Tỉnh ủy quán triệt Nghị quyết của Bộ Chính trị Trung ương Đảng. Ngày 17/4/1975, Thường trực Tỉnh ủy Cần Thơ chuyển điện của Thường vụ Trung ương Cục miền Nam đến các địa phương trong tỉnh để nghiên cứu quán triệt hơn nữa Nghị quyết 15 của Thường vụ Trung ương Cục miền Nam.

Thời cơ giải phóng tỉnh Cần Thơ đang đến gần, từ ngày 22 đến 24/4/1975, Thường vụ Tỉnh ủy Cần Thơ tổ chức Hội nghị mở rộng tại Cảng Chủ Hàng, xã Vĩnh Tường, huyện Long Mỹ (có cả đồng chí Bí thư Thành ủy Cần Thơ Nguyễn Văn Nam dự). Trong ba ngày làm việc, Hội nghị đã triển khai chỉ thị, nghị quyết của Trung ương Đảng, đồng thời hạ quyết tâm giải phóng tỉnh Cần Thơ trong chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử này.

Trận quyết chiến chiến lược

Thành phố Cần Thơ và thị xã Vị Thanh là hai vị trí chiến lược quan trọng cả phía ta và phía địch ở miền Tây Nam Bộ. Lực lượng hai bên đều tập trung vào hai vị trí chiến lược này.

Trước nguy cơ chính quyền Sài Gòn sắp sụp đổ, địch dự định dời toàn bộ bộ máy chiến tranh xuống Cần Thơ “tử thủ” chờ sự chi viện của Mỹ và các thế lực phản động khác. Bộ Tư lệnh Vùng IV chiến thuật ngụy đã điều phần lớn lực lượng về trấn giữ tuyến lộ Vòng Cung. Địch tập trung 4 trung đoàn chủ lực với nhiều trang thiết bị hiện đại, lập thành ba vành đai phòng thủ hồng ngăn chặn sự tấn công của lực lượng cách mạng từ bên ngoài vào sào huyệt của chúng. Tại tỉnh lỵ Chương Thiện (thị xã Vị

Thanh), địch tập trung lực lượng với hơn 2.500 quân, được trang bị vũ khí hiện đại, giang thuyền, xe M113, cụm pháo 105-155 ly và sân bay quân sự Vị Thanh.

Về phía ta, nhận rõ tầm quan trọng của thành phố Cần Thơ và thị xã Vị Thanh, Khu ủy đã quyết định chọn hai nơi này là hai trọng điểm Tổng tấn công và nổi dậy của miền Tây Nam Bộ. Khu tăng cường cho thành phố Cần Thơ nhiều cán bộ để đưa vào nội thành và vùng ven chuẩn bị lãnh đạo quần chúng nổi dậy. Tỉnh Cần Thơ đã lên kế hoạch cụ thể để chấn chỉnh, bổ sung các lực lượng chính trị, bổ sung quân số, trang bị vũ khí cho các đơn vị vũ trang. Các ban khởi nghĩa của tỉnh, thành phố, các huyện, thị xã được thành lập. Giờ phút lịch sử đang đến gần, quân và dân Cần Thơ trong tư thế sẵn sàng bước vào trận chiến cuối cùng giải phóng quê hương.

Thành ủy đưa vào nội thành hơn 100 cán bộ trung, sơ cấp, lập các ban chỉ huy khu vực và điểm khởi nghĩa. Lực lượng vũ trang thành phố ở vùng ven có 200 tay súng. Lực lượng nội thành có 1.000 người, trong đó có 40 cán bộ, đảng viên, 300 tự vệ,... Toàn thành phố chia làm 15 khu vực và 15 điểm khởi nghĩa. Ban chấp hành Đảng bộ thành phố Cần Thơ chuyển thành Ban Chỉ đạo khởi nghĩa. Đồng chí Nguyễn Văn Nam, Bí thư Thành ủy phụ trách chung. Các đồng chí Thành ủy viên xuống phụ trách khu vực ở các trọng điểm và các mũi tấn công. Riêng hai đồng chí Thường vụ Thành ủy được phân công một đồng chí trực tiếp chỉ huy khởi nghĩa trong nội thành, một đồng chí cùng lực lượng vũ trang tấn công từ ngoài vào thành phố.

Tại trọng điểm thành phố Cần Thơ, Khu ủy Khu Tây Nam Bộ, Quân khu 9, Tỉnh ủy Cần Thơ và Thành ủy Cần Thơ đã họp và thống nhất chia ba bộ phận chỉ huy. Một bộ phận chỉ huy các lực lượng vũ trang tấn công từ bên ngoài vào các vị trí then chốt trong thành phố. Một bộ phận

luồn sâu vào nội ô, cùng các cơ sở cách mạng ở nội thành tổ chức quần chúng nổi dậy giành chính quyền. Một bộ phận chỉ đạo cơ sở trong lòng địch (cơ sở nội tuyến) hỗ trợ cho quần chúng tiêu diệt những tên ác ôn, ngoan cố và bảo vệ các vị trí quan trọng không để địch phá hủy.

Tại trọng điểm thị xã Vị Thanh, các lực lượng tiến công được chia làm ba mũi với các nhiệm vụ cụ thể. Tiểu đoàn Quyết Thắng và đội pháo của Quân khu 9 cùng đơn vị Biệt động thị xã Vị Thanh, du kích và cơ sở binh vận có nhiệm vụ đánh vào tiểu khu, hậu cứ Trung đoàn 31, Tiểu đoàn 406 bảo an, chi đoàn xe thiết giáp M113. Đội An ninh vũ trang tỉnh, một bộ phận biệt động thị xã, đại đội An ninh thị xã, 2 trung đội du kích cùng cơ sở binh vận trong lòng địch đảm nhiệm đánh sân bay và đại đội 18 giang thuyền. Đại đội địa phương quân Long Mỹ cùng với đội vũ trang binh vận (trong giang thuyền và trong phòng vệ dân sự) cùng các cơ sở quần chúng ở ấp Vị Hưng đánh mục tiêu tại chỗ và vùng ven.

Tỉnh ủy Cần Thơ đưa cán bộ xuống tăng cường cho các ấp vùng ven thị xã Vị Thanh để phát động quần chúng chuẩn bị khởi nghĩa. Trong nội ô có ba điểm khởi nghĩa, trong đó có hai trọng điểm khởi nghĩa có hai đồng chí Tỉnh ủy viên phụ trách. Các khu vực ven đều có chi bộ lãnh đạo, chi bộ ít nhất 3 đảng viên, chi bộ nhiều nhất 12 đảng viên, toàn thị xã có 106 đảng viên.

Ngoài hai trọng điểm nêu trên, các huyện, thị trấn còn lại sử dụng lực lượng hiện có, tiến công đồng loạt vào các quận lý theo giờ quy định thống nhất trong toàn tỉnh.

Đúng 17 giờ ngày 26/4/1975, Đảng ủy-Bộ Tư lệnh Quân khu 9 lệnh cho lực lượng vũ trang Quân khu 9 nổ súng tấn công phối hợp với Sài Gòn trong chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử.

Ngày 27/4/1975, lực lượng vũ trang tỉnh Cần Thơ cùng lực lượng chủ lực Quân

khu 9 chia làm ba cánh quân tiến công áp sát thành phố Cần Thơ. Một cánh quân gồm đơn vị chủ lực Quân khu 9, Tiểu đoàn Tây Đô III tiến về hướng Châu Thành A, vượt Lộ Vòng Cung qua Trà Niên, xã Nhơn Ái. Một cánh quân khác gồm Tiểu đoàn Tây Đô I, Đội Biệt động thành phố Cần Thơ do đồng chí Lê Thanh Sơn (Ba Ngay), Tỉnh đội trưởng trực tiếp chỉ huy tiến thẳng về Rạch Sung, vượt sông Cần Thơ qua xã An Bình. Cánh quân thứ ba gồm Tiểu đoàn Tây Đô II cùng với Tiểu đoàn 303 (chủ lực Khu) từ Vĩnh Long vượt sông Hậu hướng Châu Thành B hướng về Xóm Chài và thị trấn Cái Răng do đồng chí Lê Hoàng Sương, Tỉnh đội phó Cần Thơ trực tiếp chỉ huy.

Trong hai ngày 28 và 29/4/1975, bộ đội chủ lực của ta hành quân vượt qua các tuyến phòng thủ của địch. Đến 10 giờ sáng ngày 30/4/1975, Tiểu đoàn Tây Đô và lực lượng chủ lực Khu tiếp cận Lộ Vòng Cung, đánh rã 2 trung đoàn chủ lực của địch và 2 đoàn xe thiết giáp án ngữ Lộ Vòng Cung.

Trong nội ô thành phố Cần Thơ, trong hai ngày 28 và 29/4/1975, lực lượng quân chúng đã nổi dậy xông vào đập phá căn cứ Mỹ ở đầu Lộ 19 và tại nhà số 67 đường Hùng Vương. Công nhân hãng nước ngọt BGI đứng ra quản lý máy móc (khi chủ hãng bỏ chạy) và sẵn sàng chờ lực lượng cách mạng đến để bàn giao.

Đến 17 giờ ngày 30/4/1975, Tiểu đoàn Tây Đô và Biệt động thành phố đập tan 1 đại đội biệt kích nguy ở Rau Răm, mở đường vào thị trấn Cái Răng, phối hợp với lực lượng binh vận đánh chiếm 1 chi đội xe bọc thép làm phương tiện cơ động tiến thẳng vào nội ô thành phố Cần Thơ. Đến 18 giờ 30 phút cùng ngày quân ta đã có mặt tại Dinh Tỉnh trưởng Phong Dinh. Tại đây, đồng chí Trần Minh Sơn (Bảy Mạnh), Phó Bí thư Tỉnh ủy Cần Thơ, đồng chí Lê Thanh Sơn (Ba Ngay), Tỉnh đội trưởng Cần Thơ cùng các đồng chí trong Mặt trận tiền phương buộc Chuẩn tướng Mạch Văn

Trường (Tư lệnh Sư đoàn 21 ngụy) ra lệnh cho toàn bộ Sư đoàn 21 hạ súng, đầu hàng quân giải phóng.

Tại thị xã Vị Thanh cuộc chiến đấu diễn ra quyết liệt giữa ta và địch. Được sự phối hợp nổi dậy của quần chúng, đến 9 giờ 30 phút sáng ngày 01/5/1975, ta giải phóng hoàn toàn thị xã Vị Thanh.

Như vậy, chỉ trong hai ngày 30/4 và 01/5/1975, quân và dân Cần Thơ đã giải phóng hoàn toàn tỉnh Cần Thơ, thành phố Cần Thơ.

Toàn thắng về ta

Với tinh thần một ngày bằng 20 năm, quân và dân Cần Thơ đã phối hợp nhịp nhàng trong trận quyết chiến chiến lược, đập tan sào huyệt của kẻ thù, giành thắng lợi vẻ vang trong chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử. Ngay ngày 01/5/1975, nhà thơ Tố Hữu đã có bài "Toàn thắng về ta" với những vần thơ thể hiện hào khí dân tộc và những xúc cảm không thể nào quên: "Ôi, buổi trưa nay, tuyết trần nắng đẹp. Bác Hồ ơi! Toàn thắng về ta. Chúng con đến, xanh ngời ánh thép. Thành phố tên Người, lộng lẫy cờ hoa...".

Nghĩ về ngày chiến thắng lịch sử 30/4/1975, thế hệ hôm nay và mai sau không thể nào quên máu xương của biết bao anh hùng liệt sĩ đã ngã xuống cho độc lập tự do của Tổ quốc. Chính vì vậy, hơn ai hết, đã là người Việt Nam, chúng ta càng trân quý những thành quả có được sau những tháng năm đất nước thực hiện công cuộc đổi mới. Chiến tranh ngày càng lùi xa, mỗi người dân Việt Nam càng phải gìn giữ và phát huy tối đa giá trị tinh thần mà ngày chiến thắng 30/4 mang lại, để dân tộc Việt Nam mãi hòa bình, thịnh vượng. Chiến thắng 30/4 sẽ mãi là nguồn động lực tinh thần bất diệt, góp phần quan trọng tạo sức mạnh cho đất nước Việt Nam nói chung, cho thành phố Cần Thơ nói riêng vững bước trên con đường hội nhập và phát triển.